

ATAKI Z WYKORZYSTANIEM ROZPĘDZONEGO POJAZDU

PROJEKT

PERYKLES

nadkom. Wojciech Baluk

Zastępca Kierownika
Zakładu Interwencji Policyjnych CSP

Atak rozpędzonym pojazdem (*vehicle ramming attack* – VRA) to napaść, w której sprawca celowo taranuje pojazdem budynek, tłum ludzi lub inny pojazd. Celowe taranowanie tłumy pojazdem po 2010 r. stało się główną taktyką terrorystyczną, ponieważ może spowodować znaczną liczbę ofiar i nie wymaga zbyt dużych umiejętności, a samochody i ciężarówki są powszechnie dostępne. Według National Consortium for the Study of Terrorism and Response to Terrorism, czyli START, tylko w okresie 2016–2017 r. na świecie miało miejsce co najmniej 19 takich ataków, w których zginęło 127 osób, a ponad 650 zostało rannych. Autor niniejszego artykułu, na przykładzie przedsięwzięcia zorganizowanego w maju br. w Rumunii w ramach unijnego projektu „Perykles”, przedstawia problematykę szkolenia służb policyjnych w zakresie taktyki i technik reagowania w przypadku coraz bardziej rozpowszechnionych ataków z wykorzystaniem rozpędzonego pojazdu.

PRZYKŁADY ATAKÓW VRA W OSTATNICH LATACH

W dniu 7 kwietnia 2017 r. w Sztokholmie skradziona ciężarówka staranowała śmiertelnie 5 osób. Jednak jeden z najtragiczniejszych ataków miał miejsce we Francji 14 lipca 2016 r. Rozpędzona ciężarówka wjechała w tłum świętujący Dzień Bastylli w Nicei. Zginęło wówczas 86 osób, a około 450 zostało rannych. 17 sierpnia 2017 r. w Barcelonie na bulwarze Las Ramblas zginęło 13 osób, a ponad 100 zostało rannych, po tym jak kierujący pojazdem typu van wjechał celowo w tłum przechodniów. W tym samym roku, 31 października, pick-up został użyty do zabicia 8 osób na Manhattanie, w samym centrum Nowego Jorku. Burmistrz miasta określił to zdarzenie jako „szczególnie tchórzliwy atak terroru”. Sprawca zo-

stał zatrzymany przez policję. Wiele z tych ataków jest inspirowanych przez islamistów, aczkolwiek nie jest to reguła.

SPOSÓB DZIAŁANIA SPRAWCÓW

Zabójca wybiera miejsca publiczne i zatłoczone w dniach narodowych uroczystości i różnego rodzaju obchodów. Niskim nakładem kosztów oraz użytych środków powoduje bardzo duże straty w ludności cywilnej, w tym także dzieci, uzyskując rozgłos, co z kolei motywuje kolejnych sprawców do podobnego działania.

Istotnym problemem jest to, że w miejscu ataku w większości przypadków nie ma odpowiedniej infrastruktury, tj. barier, słupów, szykan ochronnych oraz odpowiedniej ilości służb ochronnych w postaci wyspecjalizowanych jednostek poli-

PROJEKT „PERYKLES”

cji oraz wojska. Zatrzymanie rozpędzonego pojazdu prowadzonego przez zdeterminowanego sprawcę można dokonać jedynie przez oddanie skutecznego ostrzału z broni palnej w stronę samego kierującego tym pojazdem. Oddanie takiego strzału nie jest zadaniem prostym i łatwym do wykonania, ponieważ wymaga uwzględnienia wielu czynników, w tym:

- zapewnienia bezpieczeństwa osób postronnych przy minimalizacji ryzyka przypadkowego postrzału,
- opanowania stresu oraz własnych emocji,
- szybkości reakcji działania,
- indywidualnych umiejętności posługiwania się bronią, szczególnie w sytuacji stresowej,
- uwzględnienia gabarytów pojazdu, jego prędkości przedmieszczania się,
- uwzględnienia drugiego ataku (*secondary attack*).

Patrząc na pojazd zbliżający się w naszym kierunku, odnosimy wrażenie, że prędkość nie jest zbyt duża, jednak w momencie skrócenia dystansu okazuje się, że jest już za późno, żeby właściwie zareagować lub chociaż odskoczyć w bezpieczne miejsce, nie mówiąc już o skutecznym prowadzeniu ostrzału.

Odpowiednie zareagowanie w takiej sytuacji, tj. oddanie skutecznego strzału do kierującego, wymaga odpowiedniego wykształcenia. Przygotowanie do takich sytuacji może nastąpić tylko w toku ukierunkowanego treningu umiejętności strzeleckich w połączeniu z właściwą reakcją ruchową. Mały osobowy samochód potrafi przy odpowiedniej prędkości spowodować straty porównywalne do użycia kilotonowej ciężarówki. Analizując miejsca przeprowadzania ataków terrorystycznych z wykorzystaniem pojazdów mechanicznych, możemy zaobserwować, że są one coraz bliżej naszych granic.

KONIECZNOŚĆ PRZYGOTOWANIA SŁUŻB NA TEGO RODZAJU ATAKI

W obecnej sytuacji niezbędne jest przygotowanie służb mundurowych mających pierwszy i bezpośredni kontakt w miejscu ataku typu VRA. Mowa tu o policjantach patrołu prewencji czy wydziałów ruchu drogowego, gdyż to właśnie oni będą mieli możliwość szybkiej reakcji.

W związku z powyższym w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie powstała koncepcja zbudowania na jego terenie specjalnych obiektów, które mogłyby służyć do symulacji opartych na scenariuszach tzw. ataku terrorystycznego na cele ludzkie z wykorzystaniem pojazdu mechanicznego. Projekt obejmowałby zamknięty i zadaszony budynek strzelniczy z tzw. osią VRA, z autem osobowym przemieszczającym się dzięki specjalnej suwnicy na dystansie kilkudziesięciu metrów z prędkością około 30–40 km/h. Możliwość użycia broni palnej pozwoli na odwzorowanie realnych warunków w trakcie służby.

W ostatnich latach także w Polsce pojawiły się sytuacje, w których nasi policjanci byli zmuszeni do szybkiego reagowania na zagrożenie ze strony osób poruszających się różnego rodzaju pojazdami. Musimy, niestety, liczyć się z możliwością ataku VRA.

Nowatorska inicjatywa zapewniłaby, w pewnej perspektywie czasowej, przygotowanie służb do odpowiedniego

reagowania w przypadku tego rodzaju zdarzenia oraz do odpowiedzi na potencjalne zagrożenia, które już stanowią temat współpracy międzynarodowej. Do takich międzynarodowych przedsięwzięć należy m.in. projekt „Perykles”.

PROJEKT „PERYKLES”

W ramach sfinansowanego przez Unię Europejską projektu „Perykles” policja lokalna w Antwerpii zobowiązała się wobec Komisji Europejskiej do poprawy ogólnego bezpieczeństwa obywateli. Ma to nastąpić poprzez lepsze wyposażenie miast w środki ochrony przed takimi atakami, zwiększenie świadomości obywateli w przypadku wystąpienia takiego zagrożenia jak VRA oraz wyposażenie policjantów w umiejętności właściwego reagowania na tego typu ataki.

Opracowano kompleksowe europejskie narzędzie do oceny zagrożeń, które pozwala władzom lokalnym na ocenę ich przestrzeni publicznych pod kątem bezpieczeństwa. Stworzono także „białą księgę” z przeglądem różnych możliwych do zastosowania środków fizycznych, zaproponowanym przez uznanych europejskich specjalistów w dziedzinie bezpieczeństwa i architektury krajobrazu miejskiego. Podjęto również działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa w architekturze miejskiej poprzez projektowanie, w którym poprawa środków bezpieczeństwa fizycznego we wrażliwych przestrzeniach publicznych uwzględnia ich estetyczny, otwarty i ekonomiczny charakter. W tym celu stworzono dwa żywe laboratoria, jedno w Belgii (Antwerpia), a drugie w Słowenii (Lublana). Przygotowano także kampanię uświadamiającą dla ogółu społeczeństwa. Kampania ta obejmuje G-learning i ma na celu poinformowanie obywateli UE o tym, co należy zrobić w przypadku ataku VRA.

Ponadto w ramach projektu podjęto wyzwanie polegające na zwiększeniu wiedzy i umiejętności unijnych organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w zakresie reagowania na ataki polegające na taranowaniu skupisk ludzkich z wykorzystaniem pojazdów. Skupiono się na osobach podejmujących pierwsze działania. Nacisk położono nie tylko na unieszkodliwienie terrorystów, ale również na zapewnienie obywatelom UE wyznaczonych bezpiecznych miejsc.

SZKOLENIE W RAMACH PROJEKTU „PERYKLES”

W dniach 10–12 maja 2022 r. Szkoła Podoficerska Żandarmerii Rumuńskiej z Dragasani wraz z Departamentem Policji w Antwerpii (Belgia) – koordynatorem projektu oraz Generalnym Inspektorem Żandarmerii Rumuńskiej przeprowadziła szkolenie z zakresu przeciwdziałania atakom związanym z taranowaniem pojazdami dużych grup osób (tłum. z ang. „celów ludzkich”) w przestrzeni publicznej. Zaproszono na nie przedstawicieli organów ścigania z każdego państwa członkowskiego. Kurs koncentrował się na zapewnieniu wyuczenia właściwej reakcji przez osoby mające pierwszy kontakt z potencjalnym sprawcą ataku. Uczestnikami szkolenia byli funkcjonariusze, którzy posiadają wie-

dzę i doświadczenie w zakresie VRA oraz w zakresie szkolenia osób reagujących jako pierwsze na miejscu zdarzenia i którzy mogą przekazać umiejętności zdobyte w swoich jednostkach. Reprezentowali służby mundurowe i podmioty zajmujące się ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego państw członkowskich Unii Europejskiej: Belgii, Bułgarii, Cypru, Chorwacji, Czech, Estonii, Finlandii, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Litwy, Łotwy, Malty, Niemiec, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz Polski (m.in. autor niniejszego artykułu).

CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA

To międzynarodowe przedsięwzięcie szkoleniowe pn. EU project „Pericles” było ukierunkowane na dokonanie uzgodnień, wymianę doświadczeń, wieloaspektowe pogłębienie wiedzy dotyczącej zagrożeń VRA, realizację programów unijnych oraz współpracę dzięki pozyskanym funduszom unijnym. Zasadniczy cel stanowiło wypracowanie skutecznych rozwiązań na podstawie informacji z miejsc ataków, w tym poszerzenie wiedzy i świadomości z zakresu:

- 1) innowacji i technologii w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego miast i miejsc publicznych zagrożonych atakami (*red zone*);
- 2) skutecznych technik niwelowania zagrożenia w dużym skupisku ludzkim;
- 3) metod oceny ryzyka;
- 4) skutecznej komunikacji między służbami;
- 5) analizy zadań, gromadzenia informacji i proponowania rozwiązań.

PRZEBIEG SZKOLENIA

W dniu 10 maja 2022 r., po oficjalnym otwarciu szkolenia, przedstawiono informacje o charakterze organizacyjnym. Następnie rozpoczęły się zajęcia programowe, które w pierwszej części poprowadził col. Gabriël Dragomirescu z Ośrodka Szkolenia Żandarmerii w Dragasani. Następnie Rutger Vermeulen, przedstawiciel Departamentu Policji w Antwerpii (BE), koordynatora projektu „Perykles”, omówił główne założenia projektu dotyczącego ataków z użyciem pojazdów na cele ludzkie w przestrzeni publicznej. W dniu 11 maja podczas ćwiczeń w podgrupach uczestnicy szkolenia identyfikowali możliwe zagrożenia i reagowali stosownie do sytuacji. Celem zajęć praktycznych było wypracowanie i nabycie właściwych zachowań przez funkcjonariuszy.

Głównym zadaniem uczestników była minimalizacja skutków ataku VRA i unieszkodliwienie sprawcy. Szczególnie trudny aspekt stanowi użycie broni w miejscu publicznym przy dużym zagęszczeniu osób, np. podczas świąt czy imprez masowych. Działania uczestników polegały w pierwszej kolejności na właściwej obserwacji, a następnie orientacji, czyli rozpoznaniu zagrożeń (atakującego pojazdu – kierującego sprawcy).

Następnie interweniujący policjant miał za zadanie podjąć decyzję o użyciu właściwego środka (w tym przypadku

Fot. 1. Wtórny atak.

Fot. 2. Skuteczne działanie i zatrzymanie, tj. obezwładnienie.

Fot. 3. Decyzja o użyciu broni.

Fot. 4. R. Vermeulen i nadkom. W. Baluk podczas zakończenia szkolenia sfinansowanego przez Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej – Policja.
Fot. 1–4. udostępnione przez R. Vermeulena.

Ryc. 1. Schemat OODA. Źródło: P.E. Moran, *John's Boyd OODA loop*, https://en.wikipedia.org/wiki/OODA_loop [dostęp: 5.12.2022 r.]. Tłum. K. Olbryś.

broni palnej). Kolejny etap stanowiło przejście do działania w celu zatrzymania pojazdu. Całość procesu nosi nazwę „pętla OODA” (z ang. Observe-orient-decide-act-loop, czyli cykl obserwacja – orientacja – decyzja – działanie). Cykl podejmowania decyzji został opracowany na podstawie strategii militarnej opartej na działaniu w operacjach zbrojnych, sformułowanej przez pułkownika Sił Powietrznych USA Johna Boyda.

Organizatorzy szkolenia zwrócili szczególną uwagę na aspekt „zagrożenia wtórnego”, tzw. *secondary attacks*. Sprawca atakujący pojazdem ponawia swoją próbę działania, po tym jak pojazd zostaje zatrzymany (np. przez bariery ochronne lub słupy zabezpieczające miejsca publiczne dużych miast). Ponowienie ataku może się odbywać z użyciem ładunku wybuchowego, broni palnej, jak również z użyciem ostrego, niebezpiecznego narzędzia. Ćwiczenia odbywały się przy użyciu amunicji barwiącej typu „FX”.

W dalszej części kursu głos zabrali przedstawiciele policji ze Słowenii. Instruktorzy omówili kwestie zabezpieczenia biernego w centrach miast i najbardziej zatłoczonych lub popularnych turystycznie miejsc.

W ostatnim dniu szkolenia, 12 maja, zajęcia zostały przeprowadzone na strzelnicy w realnych warunkach z użyciem amunicji 9 × 19 mm parabellum. Sesją kończącą była prezentacja poświęcona funkcjonowaniu sektora bezpieczeństwa w środowisku zurbanizowanym oraz ćwiczenia zatrzymania pojazdu z użyciem amunicji symulacyjnej typu „FX”. Ponadto omówiono kluczowe zagadnienia w obszarze działań funkcjonariuszy oraz władz lokalnych w miastach.

PODSUMOWANIE

Ważnym elementem szkolenia w ramach projektu „Perykles” było przygotowanie i zobowiązanie jego uczestników do działań mających na celu praktyczne wykorzystanie wiedzy

zdobytej dzięki wzięciu udziału w realizacji przedsięwzięcia. Działania te powinny obejmować szkolenia kaskadowe w formie warsztatów z uwzględnieniem wymiany informacji z instruktorami i wykładowcami z innych szkół policji. Ponadto wiedza i umiejętności uzyskane w ramach poszczególnych etapów szkolenia mają zostać wykorzystane podczas doskonalenia zawodowego lokalnego. We wnioskach z opisanego przedsięwzięcia sformułowano również postulat rozpowszechnienia w publikacji prasowej informacji zdobytych w trakcie kursu. Autor niniejszego artykułu przybliżył zatem czytelnikom problematykę ataków VRA i szkolenia mającego na celu skuteczne reagowanie na nie oraz zapewnienie minimalizacji ich skutków przez funkcjonariuszy.

Netografia

Project Pericles, <https://www.periclesproject.org/>.

Wikipedia. The Free Encyclopedia, *Vehicle-ramming attack*,

https://en.wikipedia.org/wiki/Vehicle-ramming_attack.

Federal Biureau Investigation, Partners in Prevention: Vehicle Rentals and Vehicle Ramming, <https://www.fbi.gov/video-repository/vehicle-rentals-vehicle-ramming-013019.mp4/view>.

Summary

Vehicle Ramming Attacks. Pericles project

A vehicle ramming attack is an assault in which a perpetrator deliberately rams with the use of a vehicle into a building, crowd of people or other vehicle. After 2010, deliberate vehicle-ramming into a crowd of people has become the main terrorist tactic, because it can cause a significant number of casualties, does not require high skills as well as cars and trucks are widely available. The author of the present article, on the example of the event organized in Romania in May 2022 within the EU "Pericles" project, depicts the issue of police service training in tactic and intervention techniques in case of more and more common attacks with the use of speeding vehicle.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś